Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ
ITMS: 26130130095 Číslo zmluvy: OPV/27/2013

Metodicko – pedagogické centrum

Národný projekt

INKLUZÍVNY MODEL VZDELÁVANIA NA PREDPRIMÁRNOM STUPNI ŠKOLSKEJ SÚSTAVY

Margareta Špániková

DETI SVETA

2015

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum,
Ševčenkova 11, 850 01 Bratislava

Autor UZ: Mgr. Margareta Špániková
Kontakt na autora UZ: ZŠ s MŠ A. Matulu, Sebechleby

Názov: **Deti sveta**
Rok vytvorenia: 2015

Oponentský posudok vypracoval: doc. PaedDr. Barbora Kováčová, PhD.

ISBN 978-80-565-1288-3

Tento učebný zdroj bol vytvorený z prostriedkov projektu **Inkluzívny model vzdelávania na predprimárnom stupni školskej sústavy.** Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov Európskej únie.

Text neprešiel jazykovou a grafickou úpravou.

Obsah

Úvod **4**

1 Charakteristika projektu Deti sveta **5**

2 Afrika **6**

3 Južná a severná Amerika **9**

4 Európa **13**

5 Ázia **17**

6 Austrália a Antarktída **21**

7 Záverečná fáza projektu **27**

Záver **28**

Zoznam bibliografických odkazov **29**

Zoznam príloh **30**

Úvod

V súčasnosti sme často svedkami migrácie ľudí na celom svete – z kontinentu na kontinent, zo štátov do iných štátov, z miest na vidiek a opačne. Súčasťou edukácie je preto multikultúrna výchova, ktorej treba venovať veľkú pozornosť. Je potrebné s multikultúrnou výchovou začať už u dieťaťa počas predprimárneho vzdelávania, kedy dieťa spoznáva svet pomocou spontánnych a didaktických hier.

Predkladaný učebný zdroj prezentuje aplikáciu multikultúrnej výchovy v predprimárnom vzdelávaní. Je tu snaha viesť dieťa k tolerancii a pochopeniu tých, ktorí sú minoritou v danej krajine a poukázať aj na sociálne skupiny, ktoré sa odlišujú kultúrou, majú rozdielne zvyky a tradície. Projekt je zameraný na poznávanie kontinentov, na rozvoj poznatkov o danej krajine a kultúre a vedenie k tolerancii a empatii k iným rasám a etnikám, pričom edukačné aktivity sú zamerané nielen multikultúrne ale aj enviromentálne.

Poznávanie kontinentov je motivované rozprávkovým príbehom Janka Hraška, ktorý vychádza z opisu danej krajiny, prírody, zvierat, miest a ľudí. V príbehoch sa deti oboznámia s minulosťou a kultúrou týchto krajín, ale aj s rôznymi podmienkami každodenného života ľudí v týchto krajinách.

1 Charakteristika projektu Deti sveta

Cieľ projektu:

1. Zaujať pozitívne a empatické postoje k multikultúrnej – mnohonárodnostnej, socioekonomickej - spoločenskej a hospodárskej rozmanitosti ľudstva.

2. Poznávať, rozlišovať a určovať 6 svetadielov: Amerika, Afrika, Európa, Ázia, Austrália, Antarktída. Podľa pomenovania svetadielov určovať aj základné farby - **Príloha A**:

- **Amerika**..... červený svetadiel
- **Afrika**.....čierny svetadiel
- **Európa**..... modrý svetadiel
- **Ázia**..... žltý svetadiel
- **Austrália**.....zelený svetadiel
- Antarktída...biely svetadiel

3. Poznávať rôzne druhy živočíchov, rastlín, životného prostredia, nové krajiny, mestá a ľudí.

4. Rozvíjať pamäť, pozornosť, slovnú zásobu, priestorovú predstavivosť, logické myslenie, jemnú a hrubú motoriku, grafomotoriku, výtvarnú, pracovnú, jazykovú, predčitateľskú, hudobnú, pohybovú, matematickú a digitálnu gramotnosť a priestorovú tvorivosť pri edukačných aktivitách zameraných na túto tému.

Časová dotácia projektu: jeden týždeň, na každý deň sú naplánované edukačné aktivity súvisiace s jedným kontinentom, v piatok alebo iný deň naplánujeme aktivity súvisiace s dvomi kontinentmi.

Materiálne vybavenie: Počas tohto projektu by mala byť v triede umiestnená reliéfna mapa zemských pologúľ na upevnenie vedomostí o rôznorodom tvare kontinentov pomocou hmatu. Každý kontinent by mal byť znázornený inou farbou- podľa olympijských kruhov. Okrem mapy by nemal chýbať aj veľký glóbus, interaktívna tabuľa a pomôcky podľa edukačných aktivít.

2 Afrika

Zameranie: rozvoj elementárneho poznania o prírode, zvieratách a ľuďoch žijúcich v Afrike
Východiská: život v Afrike, fauna a flóra, najvýznamnejšie miesta v Afrike
Stanovenie problému: Ako žijú ľudia v iných krajinách?
Opis problému: Pretože v iných krajinách sa stretávame s rozličnými kultúrami, je potrebný rozvoj poznatkov o danej krajine a kultúre a vedenie k tolerancii a empatii k iným rasám a etnikám.
Tematický okruh: Kultúra
Oblasť: Kognitívna
Obsahový štandard: Rozmanitosť sveta
Výkonový štandard: Overiť si z detských encyklopédií a iných médií a pomocou, že svet je rozmanitý.
Výchovno-vzdelávací cieľ: Poznať a určiť niektoré exotické zvieratá a rastliny a inú ľudskú rasu.
Pomôcky: veľký papier s nakreslený obrysom Afriky, **Príloha B** - obrázky zvierat, rastlín a ľudí, **Príloha I** - názvy zvierat, rastlín a ľudskej rasy- národností , lepidlo

Metodický postup

Motivácia: „Deti, poznáte rozprávku o Jankovi Hraškovi? Bol to chlapček, ktorý sa narodil taký maličký, že nebol väčší ako obyčajný hrášok. Bol veľmi šikovný, vynaliezavý, múdry aj statočný. Všelijako pomáhal svojim rodičom aj iným ľuďom. Nepochodil len najbližšiu krajinu, precestoval celučičký svet. Zaumienil si, že spozná kraje, ktoré doteraz nepoznal, že obíde celú našu zemeguľu, ktorá okrem veľkých morí a oceánov, pozostáva až zo šiestich kusov pevnej zeme – kontinentov. Mená piatich pevnín začínajú na ***A***: ***Afrika, Amerika, Antarktída, Austrália, Ázia***. Meno šiestej začína na ***E*** a volá sa – ***Európa***. Len na piatich svetadieloch majú ľudia svoje domovy a štáty. Preto aj olympijských kruhov je len päť.
„Kde začnem?“, hútal Janko. Pozriem sa na mapu sveta a podľa toho sa zariadim“ – povedal si . „Tu by sa mi mohlo páčiť“, zvolal, keď mu padol pohľad na Afriku. „Vyzerá ako chutná hruštička a zo všetkých strán ju obmývajú vody morí a oceánov: **Atlantický a Indický oceán, Červené a Stredozemné more**. Hľa, čiara, čo hruštičku pretína vodorovne na dve polovice, to je *rovník* a okolo neho je najteplejšie“, zaradoval sa a bolo rozhodnuté.

Poprosil teda vetríček, aby ho do tej Afriky preniesol. Ani to dlho netrvalo a pristál na jej pôde. Čoskoro spoznal, že tam je nie teplo, ale priam horúco. Okolo rovníka je spara, často prší a sú tam *husté lesy*. Rastú tam **banány, ďatle, kakaovníky, kokosové orechy**,...Ale čím ďalej od rovníka na sever i na juh je rastliniek menej. Až prídu *savany*, kde rastie iba vysoká tráva. A potom *púšte*. Všade kam sa pozrel, bol piesok. Janko sa schoval do ucha ťavy. **Ťava** je púštne zviera, horúčava jej neprekáža, pretože v dvoch hrboch má zásoby vody. So zvieratkami, ktoré na rôznych miestach Afriky uvidel sa skamarátil . S **levom** – kráľom zvierat, so **slonom,** ktorý ho povozili na svojom chobote. Pozoroval **žirafy** s dlhými krkmi, ako obhrýzajú vrcholce stromov, pruhované **zebry**, tlsté **hrochy** váľajúce sa v jazerách, zubaté **krokodíly**, **nosorožce**, čo naháňali strach, **opičky** šantiace v hustých lesoch i **gorily** žijúce v horách. Veru tak. Afrika nie sú len púšte, sú tam aj vysoké *vrchy*. Po rieke **Níl** sa plavil a videl najstaršie a najväčšie kamenné stavby na svete – *tri veľké pyramídy pri Gíze.* Potom chrámy, obrovské sochy a zvyšky starovekých miest, ktoré postavili otroci. Videl, že aj dnes je v Afrike veľa trpiacich ľudí, dospelých aj detí, ktoré sú **najchudobnejšie na svete.** Pôvodné, domáce obyvateľstvo má **čiernu pleť**, preto sa Afrike hovorí aj **čierny svetadiel**. Obyvateľstvo čiernej pleti je rozdelené do množstva kmeňov a národov, ktoré hovoria rôznymi jazykmi, žijú v desiatkach rôznych štátov.

Deti na tomto kontinente musia často odmalička ťažko pracovať, aby prežili, lebo ich rodičia nemajú peniažky na jedlo a živobytie. Často bývajú v primitívnych chatrčiach pokrytých slamou a trpia hladom. Janko by veľmi rád pomohol týmto deťom, aby v ich očkách nevidel slzy, veď majú taký krásny úsmev... Jeden malý černoško odprevadil Janka na *Stolovú horu*, kde už na neho čakal vetrík.“

Hlavná časť:

1.*Dopĺňanie obrázkov s tematikou Afriky do predkresleného kontinentu*

Z motivačného textu som vybrala najdôležitejšie pojmy – názvy typických rastlín, zvierat, etnika, miest a pamiatok pre danú krajinu. V texte sú zvýraznené tmavou farbou. V prílohe sú tieto pojmové obrázky, ktoré si môžeme vytlačiť, prekopírovať podľa potreby alebo aj zalaminátovať, kvôli ľahšej manipulácii a dlhšej trvácnosti. Obrázky si nastrihám, aby deti mohli s nimi pracovať. Na veľký „ plagátový“ papier nakreslím obrysy kontinentu, o ktorom sme si rozprávali, príslušnou farbou podľa olympijských kruhov. Pripravím ho na koberec, vedľa neho položím lepidlo, obrázky a vytlačené pojmy. Po prečítaní motivačného príbehu si zaspievame s deťmi časť piesne „Naša Zem je guľatá“. Potom upriamim pozornosť detí na obrysy kontinentu a obrázky, ktoré sú pred nimi. Rozprávame sa s deťmi o tom, aký tvar má tento kontinent, na čo sa im podobá, atď. Poprosím deti, aby si vybrali obrázok (podľa počtu

detí a obrázkov) a prilepili ho na papier. Ostatné deti hádajú, čo je na obrázku. Učiteľka pojem nalepí pod obrázok. Činnosť opakujeme, kým nemáme nalepené všetky obrázky. Kontrolnými otázkami sledujeme záujem detí o danú aktivitu.

Doplnkové edukačné činnosti:

2. *Aké som zviera?*

Pomôcky: bez pomôcok

Postup: Deti sedia v kruhu. Vybrané dieťa znázorňuje nejaké zviera mimikou, pohybom tela a zvukom. Ostatné deti hádajú , ktoré zviera to je. Po uhádnutí treba určiť, kde to zviera žije. Dieťa, ktoré prvé uhádne, znázorňuje ďalšie zviera

3. *Africké ozdoby*

Pomôcky: zemiaky, špajdle, koráliky, guľatá klobúková guma

Postup: Zemiaky ošúpeme, nakrájame na kocky, napicháme na špajdle a necháme vysušiť. Po uschnutí zemiakov máme koráliky a môžeme ich striedať s farebnými plastovými. Navliekame ich podľa toho, aký chceme dlhý náramok alebo náhrdelník.

4. *Púštny vietor*

Pomôcky: bez pomôcok

Postup: Hre predchádza krátke rozprávanie o Afrike, kde žije mocný púštnu vietor, ktorý všetko, čoho sa dotkne, zahalí. Jeho moc môžu zrušiť iba obyvatelia oázy, ktorí majú vodu. Z detí vyberieme jedného obyvateľa oázy, ktorý pravidelne chodí zachraňovať putujúcich po púšti. Rozváža pitnú vodu a svojím zázračným dotykom vyslobodzuje tých, ktorých zavial mocný púštny vietor. Jedno alebo dve deti znázorňujú vietor. Tých, ktorých sa dotknú pri naháňaní, musia ostať stáť v polohe ako socha. Oslobodení môžu do hry vstúpiť len vtedy, ak sa ich dotkne obyvateľ oázy – voľný hráč.

5. *Oberanie banánov- interaktívna tabuľa*

Pomôcky: interaktívna tabuľa

Postup: Na interaktívnej tabuli majú deti nakreslené rôzne druhy ovocia, ktoré rastie v Afrike na stromoch. Úlohou detí je „pooberať“ banány do košíkov, a to takým spôsobom, aby v košíku bolo maximálne päť banánov.

Obmena: Učiteľ si edukačnú aktivitu prispôsobí podľa podmienok danej materskej školy. Ak nemá k dispozícii interaktívnu tabuľu, môže využiť magnetickú tabuľu s magnetkami ovocia a pripravenými košíkmi.

Záver: Na záver si s deťmi zhodnotíme aktivity, čo sa im páčilo, ako sa im spolupracovalo s inými deťmi... Využijem metódy pochvaly a povzbudenia, rozdáme si srdiečka do vreciek macka podľa zásluhy.

3 Južná a severná Amerika

Zameranie: rozvoj elementárneho poznania o prírode, zvieratách a ľuďoch žijúcich v Amerike

Východiská: život v Amerike, fauna a flóra, najvýznamnejšie miesta v Amerike

Stanovenie problému: Ako žijú ľudia v iných krajinách?

Opis problému: Pretože v iných krajinách sa stretávame s rozličnými kultúrami, je potrebný rozvoj poznatkov o danej krajine a kultúre a vedenie k tolerancii a empatii k iným rasám a etnikám.

Tematický okruh: Kultúra

Oblasť: Kognitívna

Obsahový štandard: Rozmanitosť sveta

Špecifický cieľ: Overiť si z detských encyklopédií a iných médií, médií, že svet je rozmanitý.

Výkonový štandard: Poznať a určiť niektoré exotické zvieratá a rastliny a inú ľudskú rasu

Pomôcky: veľký papier s nakreslený obrysom Ameriky, **Príloha C, D** - obrázky zvierat, rastlín a ľudí, **Príloha J, K** - názvy zvierat, rastlín a ľudskej rasy- národností, lepidlo

Metodický postup

Motivácia: „Z výšky vysokej hory sa Janko zahľadel ponad Atlantický oceán. „Tam niekde je Amerika, ďalší svetadiel, do ktorého sa vyberiem“, pošepol tíško do uška teplému vetríku, ktorý mu strapatil vlásky. „Dobrý vetríček, prenesieš ma tam?“ „Pravdaže ťa prenesiem“, zaševelil vetrík. „A kam by si chcel ísť do Južnej alebo do Severnej Ameriky?“

„Sú dve?“, začudoval sa Janko. „Ja som si vždy myslel, že je len jedna.“

„Nuž, je len jedna a predsa sú dve“, záhadne sa pousmial vetrík. „Spodnú časť s hornou spája úzky pruh zeme – *Panamská šija.“*

„Tak vieš čo, prenes ma na juh“, poprosil Janko. „Iste tam bude teplo ako v Afrike.“

Vetrík si vyložil Janka na chrbát a poď ho nad veľkú vodu. Hoci miestami letel ako víchor, cesta im trvala takmer celý deň.

Keď vetrík Janka opatrne zložil na súš na cípe tejto pevniny vôbec nebolo teplo. Amerika je najdlhší svetadiel. Vrchy pohoria **Andy** (Kordillery) sú na Ohňovej zemi zasnežené po celý rok. Nižšie na ich svahoch vydržia okrem ľudí iba **ovečky** a v chladnom mori sa dobre cítia najmä **tulene.** Pri východnom pobreží je Atlantický oceán. Pláva tam plno ľadovcov a pomedzi ne **veľryby.** Kedysi dávno bolo pohorie Ánd obývané národom Inkov, pozostávajúcim z indiánskych kmeňov. Z pohoria Andy rieky napájajú najdlhšiu a

najmohutnejšiu rieku sveta – **Amazonku.** Amazonské **dažďové pralesy** sú rozľahlé a husté, na celej zemegule takých niet. Nachádza sa tam štvrtina až polovica zo všetkých druhov rastlinstva, hmyzu a suchozemských živočíchov na Zemi. Je to prirodzená *zoologická a botanická záhrada zemegule*. Janko bol zvedavý na najväčšieho hada na svete **anakondu**, ktorá dokáže prehltnúť i človeka. Videl i **pavúkov** veľkých ako futbalová lopta, **vodné kvety**, ktoré sa rozprestierajú na vodnej hladine, aj maličké **opičky** ľahké ak pierko.

Stromy amazonských pralesov vydychovali do ovzdušia toľko kyslíka, že sa im hovorí „*pľúca sveta*". Dnes to už nie je pravda, lebo ľudia tretinu lesov vyrúbali . Napríklad **jaguár**, pre svoj život potrebuje práve také pralesy.

Janko bol zvedavý, čo ho čaká v **Severnej Amerike**, kde okrem belochov žijú potomkovia starovekých indiánskych národov *Mayov a Aztékov*, ďalej na sever *Apačov a Mohykánov,* ktorí žili v stanoch – vigvamoch. Tento svetadiel objavil Krištof Kolumbus v roku 1492, ktorý sem prišiel z Európy loďou. Jej pôvodní, **indiánski obyvatelia červenkastej pleti**, tu žili dlho predtým, mali svoje ríše, budovali veľké mestá, ktoré dnes po stáročiach navštevujú turisti. V Mexiku Janko často natrafil na rastlinu, ktorá sa tam vyskytuje od maličkej rastlinky, až po veľké stĺpy obsypané pichľavými výhonkami a drobnými kvetmi. Volá sa **kaktus**. Susedom Mexika sú Spojené štáty americké, známe aj pod skratkou *USA,* Tvorí ich celý rad menších štátov, ktoré sa združili do jedného celku. Každý z nich má na spoločnej zástave jednu hviezdičku. Dohromady je ich **päťdesiat**. Janko musel obdivovať vynaliezavosť a šikovnosť Američanov: mrakodrapy v **New York** ,Sochu slobody, podzemné metro... No všimol si aj to, že ľudia sa jednostaj niekam náhlia, to sa mu páčilo menej. Deti tu vyrastajú väčšinou v pekných rodinných domoch alebo v mrakodrapoch, majú všetkého dostatok. Ale sú tu aj chudobné deti žijúce v getách, kde je veľká kriminalita.

Spojené štáty sa rozprestierajú cez celú šírku severoamerickej pevniny, od jedného oceána k druhému. Preteká nimi štvrtá najdlhšia rieka na svete – *Mississippi,*

Zo strany Tichého oceánu krajinu tvoria náhorné plošiny a vrchy *Kordilier*. V horách žijú **hnedé medvede** a v prériách sú stáda **bizónov**. Hraško videl **kojotov**, podobných naším vlkom, **pumy** aj **bielych kamzíkov**, v púšťach zvláštneho **hada-štrkáča** a jedovatého **škorpióna**. Ba díval sa aj do hlbokých priepastí – **kaňonov**. Sotva dovidel na ich dno, rozryté potokmi.

Veruže, bolo sa na čo pozerať, ale bolo treba ísť ďalej na sever, do Kanady. Je to druhá najväčšia krajina na svete. Janko sa nadchýnal obrovskými plochami *Veľkých kanadských jazier*, hučiacimi vodami *Niagarských vodopádov*, obdivoval veľké prírodné parky. Čím ďalej postupoval na sever, tým bolo podnebie chladnejšie. Tu stretával zvieratá, ktoré predtým

nevidel: **kanadského rysa**, **losov** so širokými parohami ako lopaty, **bielych tuleňov** s čiernymi očkami a fúzami, aj **bielych medveďov**, ktorí v riekach lovili červených **lososov**. V najsevernejšej časti žijú Eskimáci, ich obydlia sa volajú iglú. To sa už ocitol na *Aljaške*, pustej krajine za Kanadou. Čudoval sa, že patrí Spojeným štátom americkým, keď je od nich tak ďaleko. Zacnelo sa Jankovi po rodnej chalúpke a tak zavolal na vetríček, aby ho odniesol z tejto ďalekej krajiny domov..."

Hlavná časť:

1. *Dopĺňanie obrázkov s tematikou Ameriky do predkresleného kontinentu*

Z motivačného textu som vybrala najdôležitejšie pojmy – názvy typických rastlín, zvierat, etnika, miest a pamiatok pre danú krajinu. V texte sú zvýraznené tmavou farbou. V prílohe sú tieto pojmové obrázky, ktoré si môžeme vytlačiť, prekopírovať podľa potreby alebo aj zalaminátovať, kvôli ľahšej manipulácii a dlhšej trvácnosti. Obrázky si nastrihám, aby deti mohli s nimi pracovať. Na veľký „ plagátový" papier nakreslím obrysy kontinentu, o ktorom sme si rozprávali, príslušnou farbou podľa olympijských kruhov. Pripravím ho na koberec, vedľa neho položím lepidlo, obrázky a vytlačené pojmy. Po prečítaní motivačného príbehu si zaspievame s deťmi časť piesne „Naša Zem je guľatá". Potom upriamim pozornosť detí na obrysy kontinentu a obrázky, ktoré sú pred nimi. Rozprávame sa s deťmi o tom, aký tvar má tento kontinent, na čo sa im podobá, atď. Poprosím deti, aby si vybrali obrázok (podľa počtu detí a obrázkov) a prilepili ho na papier. Ostatné deti hádajú, čo je na obrázku. Učiteľka pojem nalepí pod obrázok. Činnosť opakujeme, kým nemáme nalepené všetky obrázky. Kontrolnými otázkami sledujeme záujem detí o danú aktivitu.

Doplnkové edukačné činnosti:

2. *Objavenie Ameriky- pieseň*

Pomôcky: hudobný nástroj, hudobná ukážka, obrázkový text

Postup: Učiteľ si s deťmi prejde známu hlasovú rozcvičku a spoločne sa naučia novú pieseň Ako bola objavená Amerika (CD *Peter, Vašo a Beáta deťom*).

1. Istý pánko Kolumbus,
zmeškal raz svoj autobus,
ako bolo vtedy módou,
vybral sa vám jednou loďou.
2. Plával na nej dlhé míle
viac, ako mu bolo milé,
voda nemá konca – kraja,

čítal teda Karla Maya.

3. Čítal si o indiánoch,

čo bývajú v pestrých stanoch,

vyšplhal sa po rebríku

a objavil Ameriku.

4. Istý pánko Kolumbus,

zmeškal raz svoj autobus,

ako bolo vtedy módou,

vybral sa vám jednou loďou.

3. *Lov na bizóna- pohybová aktivita*

Pomôcky: loptička (malá, penová).

Postup: Jedno z detí bude predstavovať bizóna. Hracie pole rozdelíme na dve časti. V jednej časti bude dieťa – bizón, ktoré sa môže v svojom priestore pohybovať a v druhej časti hracieho poľa budú ostatné deti. Úlohou detí je zasiahnuť penovou alebo inou mäkkou loptou bizóna. To dieťa, ktoré „uloví“ bizóna, sa následne ním stáva a predchádzajúce dieťa – bizón, sa zaradzuje medzi ostatné deti.

Obmena: Hracie pole rozdelíme do dvoch častí. Deti rozdelíme do dvoch družstiev. Deti si podľa hry – kameň, papier, nožnice zvolia, ktoré družstvo bude mať prvé loptu. Loptu budú hádzať striedavo. Úlohou detí bude „uloviť“ niektoré dieťa z iného družstva. To dieťa, ktoré bolo ulovené, prechádza do druhého družstva, Vyhráva to družstvo, v ktorom je viac detí alebo všetky deti.

4. Indiánske čelenky- výroba z papiera

Pomôcky: biely papier A4, tvrdé farebné papiere, lepidlo, nožnice, maketa pierka, farbičky

Postup: Učiteľka predvedie názornú ukážku výroby indiánskej čelenky. Potom spoločne s deťmi vyrobia biely základ čelenky- okolo hlavy si odmeriame dĺžku pása papiera širokého asi 6 cm. Ten si deti vymaľujú podľa svojich predstáv. Z farebných výkresov pomocou makety si obkreslia niekoľko farebných pierok, ktoré následne vystrihnú a nalepia na vyfarbený pás. Hotový výrobok si ešte raz primerajú okolo hlavy a konce zlepia.

Záver: Na záver si s deťmi, ktoré majú na hlavách vyrobené čelenky ešte raz zopakujeme pieseň, ktorú sme sa naučili. Využijem metódy pochvaly a povzbudenia, rozdáme srdiečka do vreciek podľa zásluhy.

4 Európa

Zameranie: rozvoj elementárneho poznania o prírode, zvieratách a ľuďoch žijúcich v Európe
Východiská: život v Európe, fauna a flóra, najvýznamnejšie miesta v Európe
Stanovenie problému: Ako žijú ľudia v iných krajinách?
Opis problému: Pretože v iných krajinách sa stretávame s rozličnými kultúrami, je potrebný rozvoj poznatkov o danej krajine a kultúre a vedenie k tolerancii a empatii k iným rasám a etnikám.
Tematický okruh: Kultúra
Oblasť: Kognitívna
Obsahový štandard: Rozmanitosť sveta
Výkonový štandard: Overiť si z detských encyklopédií a iných médií, že svet je rozmanitý.
Výchovno-vzdelávací cieľ: Poznať a určiť niektoré exotické zvieratá a rastliny a inú ľudskú rasu
Pomôcky: veľký papier s nakreslený obrysom Európy, **Príloha E -**obrázky zvierat, rastlín a ľudí, **Príloha L -**názvy zvierat, rastlín a ľudskej rasy- národností, lepidlo

Metodický postup
Motivácia: „ Prešiel dosť dlhý čas, čo sa Janko vrátil spoza Atlantického oceánu , ale čakali ho znova vzdialené kontinenty: Ázia, Austrália, Antarktída. Ale aj Európa.
„Jáj, keď **Európa**, to som vlastne doma!“, zvolal s radosťou v hlase, keď si uvedomil, že **Slovensko**, leží priamo v strede tohto kontinentu. Mnoho z vecí, ktoré sú pre tento kontinent typické, existuje aj tu. Má pekné **hory aj úrodné nížiny**. Tu začínajú *Karpaty* a ťahajú sa až do Rumunska. **TU** žijú ľudia väčšinou s bledou pokožkou, ale aj mnoho národností... Žijú tu zvieratá, ktoré nájdeme aj v iných kútoch Európy: **vlci, medvede, líšky, diviaky, kamzici,** ktorí sa podobajú kozičkám, **rysy** – ktoré sa ponášajú na mačičky, ibaže sú oveľa väčšie, **jelene, srnky, hravé veveričky**. V nížinách behajú **zajačiky**, v kríkoch sa skrývajú **bažanty**, v močiaroch a barinách **žabky a mloky**. V potokoch Janko so svojimi rovesníkmi chytal **ráčikov**, pozoroval **vydry a bobrov**, ako si stavajú hrádze. V riekach pláva množstvo **rýb** a vo vzduchu lietajú **vtáci** – od tých najväčších ako sú **orly** či **volavky**, až po tých najmenšie, ktoré krásne spievajú, ako je **slávik**. Mnohé na zimu odlietajú, ako napríklad **lastovičky** či **bociany**. Preteká tadiaľto i druhá najväčšia európska rieka – *Dunaj,* ktorý tečie cez ďalších

osem krajín: Nemecko, Rakúsko, Maďarsko, Chorvátsko, Srbsko, Bulharsko, Rumunsko a Ukrajinu až do Čierneho mora. Najväčšie horstvo Európy *Alpy* prechádza cez sedem krajín. Chvíľu rozmýšľal, či má požiadať vetrík o pomoc, ako sa s ním naposledy dohovoril. „Načo by som ho obťažoval", povedal si nakoniec. „Veď v Európe sa nestratím, do mnohých krajín sa dostanem i bez pasu." Ako si povedal, tak urobil. Autostopom obišiel krajiny na sever od Slovenska: *Poľsko, Dánsko*, krajiny pri Baltickom mori – *Litvu, Lotyšsko a Estónsko,* krajiny, ktorým sa hovorí severské – *Fínsko, Švédsko a Nórsko*. Keďže ležia oveľa bližšie k severnému pólu zemegule a pri ich brehoch začína *Severný ľadový oceán,* je tam iné počasie ako u nás, studenšie. Príroda je tiež iná: *lesnatá, skalnatá a vrchovitá, plná jazierok a jazier*. Aj ľudia a **deti** sa mu tam páčili. Pomáhali jeden druhému, nevidel medzi nimi také rozdiely v bohatstve, ako trebárs v Afrike alebo v Amerike, nestretol sa s bezdomovcami.

Z Fínska prešiel rovno do najväčšej krajiny Európy aj celého sveta – do *Ruska,* ktoré presahuje z Európy ďaleko do ďalšieho kontinentu – Ázie. Hranicu medzi oboma kontinentmi na východnom území Ruska tvorí *pohorie Ural*, na juhu pohorie *Kaukaz.* Má vysoké hory aj obrovské roviny s úrodnými poľami, mrazivú *Sibír* na severe, kde sa ťaží nafta a odkiaľ k nám prichádza plyn, aj horúce letoviská na juhu. Na jeho území je najhlbšie jazero s najčistejšou vodou – *Bajkalské jazero*. V Rusku pramení i končí svoju púť aj najväčšia európska rieka *Volga,* keď sa po nej Hraško plavil, pripadal si ako na mori. Hlavné mesto *Moskva* je najväčšie v Európe a patrí medzi najväčšie a najľudnatejšie vo svete. Janko prechádzal jeho rozľahlými parkami, navštevoval múzeá, divadlá a knižnice, obdivoval obrazy v galériách. A predovšetkým sa tešil zo stretnutí s obyvateľmi týchto aj iných miest a dediniek.

Čakali ho však ešte dve krajiny, na ktoré bol veľmi zvedavý. Na ich pôde sa zrodila európska kultúra a veda, vznikali nádherné stavby, žili tam filozofi, od ktorých dodnes čerpáme poznanie a múdrosť. Za najstarší sa považuje palác Knóssos na ostrove *Kréta.* Tento ostrov patrí do *Grécka*, kde je dodnes zachovaných veľa miest a pamiatok, štadión v mestečku *Olympia*, na ktorom sa uskutočnili v roku 776 pred naším letopočtom, **prvé olympijské hry.** Janko Hraško všetko pochodil a bol hrdý nielen na to, že je Slovák, ale aj na to, že je Európan.

Tento pocit v ňom narastal, aj keď prišiel do *Ríma,* hlavného mesta dnešného *Talianska* a voľakedajšej Rímskej ríše. Rimania budovali stavby, ktoré sú aj na Slovensku a vo Veľkej Británii. Najkrajšie sa však nachádzajú v samotnom Ríme, napríklad Koloseum.

„Aká starobylá, krásna a rôznorodá je moja veľká vlasť – Európa“, pomyslel si Janko. „Ako som rád, že jej krajiny sa stále viac zbližujú a spolupracujú, že môžem byť všade na tomto kontinente ako doma.“

S týmto nádherným pocitom sa vrátil domov a potom o ňom celé dni rozprával svojim rovesníkom. „Musíte na vlastné oči vidieť a poznať, čo som videl a poznal ja“, zakončil vždy svoje rozprávanie.

Hlavná časť:

1.*Dopĺňanie predkreslenej mapy Európy súvisiacimi obrázkami*

Z motivačného textu som vybrala najdôležitejšie pojmy – názvy typických rastlín, zvierat, etnika, miest a pamiatok pre danú krajinu. V texte sú zvýraznené tmavou farbou. V prílohe sú tieto pojmové obrázky, ktoré si môžeme vytlačiť, prekopírovať podľa potreby alebo aj zalaminátovať, kvôli ľahšej manipulácii a dlhšej trvácnosti. Obrázky si nastrihám, aby deti mohli s nimi pracovať. Na veľký „ plagátový“ papier nakreslím obrysy kontinentu, o ktorom sme si rozprávali, príslušnou farbou podľa olympijských kruhov. Pripravím ho na koberec, vedľa neho položím lepidlo, obrázky a vytlačené pojmy. Po prečítaní motivačného príbehu si zaspievame s deťmi časť piesne „Naša Zem je guľatá“. Potom upriamim pozornosť detí na obrysy kontinentu a obrázky, ktoré sú pred nimi. Rozprávame sa s deťmi o tom, aký tvar má tento kontinent, na čo sa im podobá, atď. Poprosím deti, aby si vybrali obrázok (podľa počtu detí a obrázkov) a prilepili ho na papier. Ostatné deti hádajú, čo je na obrázku. Učiteľka pojem nalepí pod obrázok. Činnosť opakujeme, kým nemáme nalepené všetky obrázky. Kontrolnými otázkami sledujeme záujem detí o danú aktivitu.

Doplnkové edukačné činnosti:

2. *Vlajka našej krajiny- vyfarbovanie*

Pomôcky: obrázok vlajky Slovenska, prázdne šablóny vlajky Slovenska, farbičky

Postup: Učiteľka krátko deťom porozpráva o farbách našej vlajky, deti si potom vyfarbia šablóny podľa vzoru vlajky našej krajiny

3. *Rómska národnosť- riadený rozhovor*

Pomôcky: kartičky s obrázkami danej kultúry, ukážky rómskej hudby

Postup: Počas rozhovoru učiteľky s deťmi o rómskej kultúre počuť v pozadí rómsku hudbu. Rozhovor prebieha v kruhu, diskutujú o jazyku a zvykoch Rómov. Počas aktivity sa pomocou obrázkov naučia deti pozdrav a slová prosím a ďakujem po rómsky: **Ahoj -Servus, Prosím - Šukares mangav, Ďakujem – Paľikerav**

4. *Olympijská štafeta - pohybová aktivita*

Pomôcky: rolky z kuchynských utierok, kriedy, papierové medaily

Postup: Rozdelíme deti do troch družstiev s rovnakým počtom štafetových bežcov. Každý prebehne rovnako dlhú trať, ktorú vyznačíme kriedou na koberec. Družstvo končí vtedy , keď dobehne posledné dieťa z daného družstva do cieľa.

5. *Sopka Etna - „chemický pokus“*

Pomôcky: plastelína, malá plastová fľaša, špajdľa, kypriaci prášok do pečiva, červený prostriedok na umývanie riadu

Postup: Okolo plastovej fľaše vymodelujeme z plastelíny sopku, tak aby bola fľaša schovaná. Do fľaše nasypeme dva prášky do pečiva. Potom pridáme do fľaše trochu umývacieho prostriedku a zamiešame špajdľou. Sopka začne chrliť „lávu“, preto pokus treba robiť na plastovom obruse alebo vo väčšej nádobe.

Záver: Na záver si s deťmi vyhodnotíme chemický pokus ale aj našu *olympiádu,* povieme si, či súťažili v súlade s pravidlami a či navzájom spolupracovali. Zatlieskame všetkým zúčastneným, nielen víťazom. Využijem metódy pochvaly a povzbudenia, rozdáme srdiečka do vreciek podľa zásluhy.

5 Ázia

Zameranie: rozvoj elementárneho poznania o prírode, zvieratách a ľuďoch žijúcich v Ázii
Východiská: život v Ázii, fauna a flóra, najvýznamnejšie miesta v Ázii
Stanovenie problému: Ako žijú ľudia v iných krajinách?
Opis problému: Pretože v iných krajinách sa stretávame s rozličnými kultúrami, je potrebný rozvoj poznatkov o danej krajine a kultúre a vedenie k tolerancii a empatii k iným rasám a etnikám.
Tematický okruh: Kultúra
Oblasť: Kognitívna
Obsahový štandard: Rozmanitosť sveta
Výkonový štandard: Overiť si z detských encyklopédií a iných médií, že svet je rozmanitý.
Výchovno-vzdelávací cieľ: Poznať a určiť niektoré exotické zvieratá a rastliny a inú ľudskú rasu.
Pomôcky: veľký papier s nakreslený obrysom Ázie, **Príloha F** -obrázky zvierat, rastlín a ľudí, **Príloha M** -názvy zvierat, rastlín a ľudskej rasy- národností, lepidlo

Metodický postup
Motivácia: „Keď sa Janko Hraško potešil s rodičmi, pozhováral s kamarátmi, znova zatúžil cestovať po ďalekých krajoch. Posadil sa na Kriváň, hompáľal nohami a čakal...
Zrazu začul, ako sa vetrík z diaľky ozýva: „Kam to bude teraz, maličký?“
„Do Ázie by som šiel“, poprosil Janko.
„Fíha, to sa nacestuješ, veď to je najväčší svetadiel zo všetkých!“, zvolal vetrík. . „Hádam bude najlepšie, keď ťa dopravím na najvyšší vrch nielen Ázie, ale aj celého sveta. Odtiaľ ďaleko dovidíš na všetky strany, všade, kam budeš putovať.“
„To je skvelé“, zaradoval sa Janko. Dobre vedel, kam ho vetrík zanesie. Najvyšší vrch sveta je v pohorí *Himaláje,* volá sa *Mont Everest*. Je na území *Číny*, ktorá má zo všetkých štátov sveta najviac obyvateľov. Čínou preteká i najdlhšia ázijská rieka Chang Jiang. V tejto krajine a ešte v Mongolsku sa rozprestiera i najväčšia ázijská púšť -*Gobi.* Nachádza sa tam i najväčšia náhorná plošina. Pravdaže, aj tam žijú ľudia – Tibeťania a je tam veľa kláštorov a mníchov. Väčšina obyvateľov Číny žije v nížinách, ktoré sa rozprestierajú okolo tokov najväčších riek. Tam sú i najväčšie mestá, vrátane čínskeho hlavného mesta *Peking.*

Časť čínskych hraníc na chrbtoch hôr tvorí známy **Čínsky múr,** na ktorý sa chodia pozerať turisti zo všetkých kontinentov. Janko obdivoval, ako v nej doslova pred jeho očami, rástli veľké, moderné mestá, aké nevidel ani v Amerike. Veľmi ťažko si zvykal iba na tamojší jazyk a písmo. Oboje je od nášho veľmi odlišné.

Číňania sú typickými predstaviteľmi ázijských národov i podľa vzhľadu, patria k národom so **žltou pokožkou. Deti** v týchto krajinách sú si veľmi podobné, sú veľmi disciplinované a poslušné a veľmi úctivé k starším ľuďom. No v jednotlivých krajinách Ázie žijú ľudia i s tmavou pokožkou – napríklad v Indii, inde zase ľudia s bielou pleťou. Japonci sa Jankovi zdali byť Číňanom v mnohom podobní. Pritom japonský štát je oveľa menší. Rozprestiera sa iba na súostroví v Tichom oceáne. Ich hlavné mesto je *Tokio.* Veľa japonského územia zaberajú **lesy a vysoké hory**. To znamená, že Japonci musia šetriť miestom na bývanie. Sú pritom veľmi vynaliezaví, v malých záhradkách pri svojich rodinných domčekoch vedia pestovať miniatúrne stromčeky a kríky. Ich krajina často trpí zemetraseniami a prívalmi morskej vody (tsunami), ktorá ničí všetko, čo jej príde do cesty. Japonsko má veľa **sopiek,** ktoré sa občas prebúdzajú k životu a ohrozujú obydlia ľudí. Napriek týmto ťažkostiam sú Japonci pokojní a milí ľudia. Jeden k druhému sa správajú veľmi úctivo a rovnako úctiví a milí sú aj voči cudzincom.

„Tomu by sme sa mali naučiť aj my na Slovensku, najmä mladí ľudia“, neraz si pomyslel Janko. „Ako sa chovať voči sebe doma, v rodine i na ulici, a hlavne voči starším ľuďom.“

Je pravda, že mnohé stromy, lesy a zvieratká, ktoré tam uvidel, sa podobajú na naše lesy a zvieratká. I tam rastú **ihličnaté jedličky** a **smreky,** aj listnaté **duby, kleny a brezy**, v púšťach a stepiach rastliny a kríky. Roľníci tam pestujú **zemiaky, pšenicu, jačmeň**, ale najmä **ryžu.** Obdivoval Číňanov a Japoncov, keď ich videl po kolená sa brodiť vo vode na ryžových políčkach.

A tých zvieratiek, čo tam stretol a s ktorými sa skamarátil! Na snehových pláňach severu s **bielymi medveďmi**, vo vysokých vrchoch s **hnedými medveďmi** a v lesoch s **medvedíkom panda**. Ten sa nikde na svete nevyskytuje. Obrovský **sibírsky tiger** sa Jankovi požaloval, že ľudia ho takmer vykynožili. V ázijských lesoch žije veľa druhov **opíc**, vrátane ľudoopov - **orangutanov**. Na stromoch sa zdržuje i podivný tvor -**chameleón**. Ten dokáže meniť farby a splynúť s okolitým prostredím. V Indii sa povozil na **slonovi,** o trochu menšom ako je africký. Indovia si skrotili aj jedovatého hada -**kobru**. Kobra kráľovská je najdlhší jedovatý had na svete, dorastie až na päť metrov, predstavte si, že si trúfne aj na slona.

Ázia je taký veľký kontinent, že má všetky druhy podnebí – od horúcich v blízkosti rovníka, až po najchladnejšie obývané miesto na Zemi. Niektorým vtákom stačí, ak preletia z jednej

strany Ázie na druhú, aby našli celkom odlišné podmienky života. Napríklad **žeriavy biele** – podobné bocianom – prelietajú z ruskej Sibíri do *Číny, Indie, Iránu, Iraku* a naopak. Jedného z týchto vtákov Janko poprosil, aby ho preniesol do Iraku. Potom putoval zasa iba po súši. Na chrbte **ťavy** sa pozrel na *Arabský polostrov*, kde stretával ženy so zahalenými tvárami. V Izraeli navštívil miesta, o ktorých sa píše v Biblii a ocitol sa na najnižšom bode zemegule – *Mŕtvom mori* , ktoré je najslanšie na svete. Pretože obsahuje veľké množstvo soli, jeho hladina unesie dospelého človeka bez toho, aby sa ponoril. Janko potom prešiel polovicu *Turecka a*ž sa dostal – hádajte kam? No predsa do Európy! Lebo turecké hlavné mesto Istanbul leží sčasti už na našom kontinente. Odtiaľ mal iba kúsok k miestu, kde ústi *Dunaj* do *Čierneho mora*. Tam nastúpil na loď, ktorá ho nakoniec vysadila v bratislavskom prístave.

„Uf, precestoval som polovičku sveta“, vydýchol si Janko na rodnej pôde. „Než sa vydám na novú vandrovku, musím sa poriadne zotaviť.“

Hlavná časť:

1.*Dopĺňanie predkreslenej mapy Ázie súvisiacimi obrázkami*

Z motivačného textu som vybrala najdôležitejšie pojmy – názvy typických rastlín, zvierat, etnika, miest a pamiatok pre danú krajinu. V texte sú zvýraznené tmavou farbou. V prílohe sú tieto pojmové obrázky, ktoré si môžeme vytlačiť, prekopírovať podľa potreby alebo aj zalaminátovať, kvôli ľahšej manipulácii a dlhšej trvácnosti. Obrázky si nastrihám, aby deti mohli s nimi pracovať. Na veľký „ plagátový“ papier nakreslím obrysy kontinentu, o ktorom sme si rozprávali, príslušnou farbou podľa olympijských kruhov. Pripravím ho na koberec, vedľa neho položím lepidlo, obrázky a vytlačené pojmy. Po prečítaní motivačného príbehu si zaspievame s deťmi časť piesne „Naša Zem je guľatá“. Potom upriamim pozornosť detí na obrysy kontinentu a obrázky, ktoré sú pred nimi. Rozprávame sa s deťmi o tom, aký tvar má tento kontinent, na čo sa im podobá, atď. Poprosím deti, aby si vybrali obrázok(podľa počtu detí a obrázkov) a prilepili ho na papier. Ostatné deti hádajú, čo je na obrázku. Učiteľka pojem nalepí pod obrázok. Činnosť opakujeme, kým nemáme nalepené všetky obrázky. Kontrolnými otázkami sledujeme záujem detí o danú aktivitu.

Doplnkové edukačné činnosti:

2. Arabské kone- pohybová hra

Pomôcky: tamburína

Postup: Deti stoja po obvode kruhu, učiteľka je vo vnútri kruhu a v rukách drží tamburínu. Deti predstavujú kone a chodia – cválajú podľa rytmu a tempa tamburíny. Pri zmene rytmu deti menia cval podľa dohody s učiteľkou.

3. Ryba z vrchnáčikov- lepenie, domaľovanie

Pomôcky: vrchnáčiky z umelohmotných fliaš, kartón, lepidlo, farebné papiere, vodové farby, štetec, nádoba na vodu, handrička na štetec

Postup: Na kartón nakreslí učiteľka obrys ryby, na ktorý deti začnú lepiť vrchnáčiky. Keď je obrys hotový, deti dopĺňajú rybu vrchnáčikmi rovnakej alebo podobnej farby. Medzery medzi vrchnáčikmi môžu deti domaľovať vodovými farbami alebo dolepiť kúskami farebného papiera. Po dokončení ryby dotvoria obrázok mora farbami alebo farebnými papiermi.

4. V ZOO som videl...- aktívna slová zásoba

Pomôcky: bez pomôcok, alebo kartičky zvierat z hlavnej edukačnej aktivity

Postup: Deti sedia v kruhu. Učiteľka začne hovoriť: „ Bola som v ZOO a videla som tam slona.“ Dieťa , ktoré sedí pri nej pokračuje: „ Bol som v ZOO a videl som tam slona a tigra.“ Ďalšie dieťa musí vetu zopakovať a pridať ďalšie zviera. Takto pokračujeme, kým deti vedia pridávať zvieratá do vety. Pri tom môžu ukazovať na kartičky pripravených zvierat.

Záver: Na záver si s deťmi ešte raz zopakujeme najznámejšie zvieratá Ázie a vyhodnotíme obrázky, ktoré deti vytvorili. Využijem metódy pochvaly a povzbudenia, rozdáme srdiečka do vreciek podľa zásluhy.

6 Austrália a Antarktída

Zameranie: rozvoj elementárneho poznania o prírode, zvieratách a ľuďoch žijúcich v Austrálii a Antarktíde

Východiská: život v Austrálii a Antarktíde, fauna a flóra, najvýznamnejšie miesta v Austrálii a Antarktíde

Stanovenie problému: Ako žijú ľudia v iných krajinách?

Opis problému: Pretože v iných krajinách sa stretávame s rozličnými kultúrami, je potrebný rozvoj poznatkov o danej krajine a kultúre a vedenie k tolerancii a empatii k iným rasám a etnikám.

Tematický okruh: Kultúra

Oblasť: Kognitívna

Obsahový štandard: Rozmanitosť sveta

Výkonový štandard: Overiť si z detských encyklopédií a iných médií, že svet je rozmanitý.

Výchovno-vzdelávací cieľ: Poznať a určiť niektoré exotické zvieratá a rastliny a inú ľudskú rasu.

Pomôcky: veľký papier s nakreslený obrysom Austrálie a Antarktídy, **Príloha G, H** -obrázky zvierat, rastlín a ľudí, **Príloha N,O** -názvy zvierat, rastlín a ľudskej rasy- národností, lepidlo

Metodický postup

Motivácia: „Teraz si vetrík musel dlho počkať, než sa Janko rozhodol požiadať ho o pomoc. „Kdeže si bol tak dlho, kamarátko?“, zaševelil mu do ucha vyčítavo.

„Kde by som bol, doma!“, odpovedal mu Janko. „S každým rôčkom sa mi ťažšie lúči s rodičmi a kamarátmi, aby som sa vydal na cesty. Ale poďme už. Vieš, kam ma teraz treba zaniesť?“

„Akoby nie. Veď ti zostáva iba teplučká Austrália a mrazivá Antarktída. Ani mi nemusíš hovoriť, čomu dáš prednosť.“

Ani sa Janka na nič nepýtal, nastavil mu chrbát, nadul sa a poďho ponad hory, lesy, rieky, polia a moria na najmenší kontinent, **do Austrálie.**

Ak nerátame Antarktídu, ktorá je večne pokrytá ľadom a snehom, **Austrália** je i najmenej obývaná. Má iba o niečo viac ako dvadsať miliónov obyvateľov. Sú to väčšinou prisťahovalci z Európy, ktorí pôvodných obyvateľov (**aborigénov**) vytlačili do nehostinných oblastí.

Prežilo z nich iba niekoľko desiatok tisíc a žijú tam dodnes vo veľmi primitívnych podmienkach.

Štát Austrália je totožný s celým kontinentom rozlohou i pomenovaním. Aj tu sú moderné a veľké mestá: *Perth, Adelaide, Melbourne, Canberra, Sidney či Brisbane*. V prístavných mestách, ležiacich na pobrežiach **Indického** a **Tichého oceánu**, žije prevažná časť bieleho obyvateľstva. Deti na tomto kontinente žijú v súlade s prírodou a vedia si ju chrániť a vážiť. Vnútrozemie je menej obývané.

Austrália má tri klimatické pásma: tropické s vlhkými rovníkovými **pralesmi**, subtropické a mierne. Je to najrovinatejší kontinent. Väčšinu územia pokrývajú **púšte, polopúšte, savany a stepi**. Na rozľahlých nížinách Austrálčania chovajú najviac **ovečiek** na svete. Ovečka bola jediné zvieratko, ktoré Janko poznal. Inak väčšinu zvieratiek, predtým nikde nevidel. Ani vidieť nemohol a hneď si povieme prečo.

Austrália leží osamelo na južnej pologuli Zeme, vzdialená od ostatných kontinentov. Príroda a život v nej sa dlho vyvíjal izolovane. Preto sú tam takmer všetky živočíchy jedinečné. Aj najčastejšie sa vyskytujúci strom má zvláštne meno – **eukalyptus**. Vraj je to najvyšší listnatý strom na Zemi. Olej z týchto stromov má liečivé účinky. Zachovalo sa tu viac druhov živočíchov ako v Európe a v Severnej Amerike dohromady. Keď sa toto Janko dozvedel, od radosti až poskočil. Zvieratká mal veľmi rád, túžil poznať také, ktoré doteraz nepoznal. Skamarátil sa najmä s **vačkovcami** – zvieratkami, ktoré nosia svoje mláďatká vo vaku pod bruškom. Dva najznámejšie vačkovce – **kengura** a **koala** – sú zároveň aj symbolmi Austrálie. Kengury mu ukázali ako vedia skákať až desať metrov do diaľky a tri metre do výšky. Keď vyliezli na stromy, skákali dolu až z dvadsaťmetrových výšok. To bola zábava!

Koala je maličká, má hustú a mäkkú srsť, chvostík krátky. Lezie po stromoch a živí sa ich listami. Keď sa mláďatko už nevojde do vaku, vozí sa na maminom chrbte.

Stretol sa s **veveričkami,** ale i s veľkými netopiermi – **kaloňmi okuliarnatými**, ktoré celý deň visia z konárov stromov. V korunách stromov sa mihali **papagáje** rôznych druhov. Janko si obľúbil najmä papagájov **kakadu.** Najväčší vták Austrálie vôbec nelieta a volá sa **emu.** Na dlhých nohách vie po stepi uháňať sťa vietor. Janko sa zoznámil aj s v**tákopyskom**. Chvostík má ako náš bobor, ale má dlhý, široký a ploský zobák a medzi prstami blany, aby sa mu lepšie plávalo. Na morskom pobreží stretol i najväčšieho **krokodíla** na svete.

Najdivnejšie sa mu však zdali **jaštery**. Podobali sa na zvieratá, ktoré žili v praveku. Napríklad **agama golierikatá**. Má oko i na temene hlavy, telo pokryté hrboľmi a tŕňmi. Keď sa nahnevá, okolo krku sa jej naduje koža do tvaru goliera. Iné zvieratko, vyzerajúce ako jašterička je ešte staršie ako dinosaury, ktoré už dávno vymreli. Volá sa **hatéria** a Janko ju

našiel na Novom Zélande. Tam uvidel i dva nelietajúce vtáky. **Papagája kakapo**, ktorý je najťažší zo všetkých papagájov na svete. Druhý sa volá **kivi**, podobá sa na našu sliepočku, ale má dlhý a tenký zobák. Vo vode sa hral s **delfínmi,** ktoré sa dobre znášajú s ľuďmi a často sprevádzajú lode.

Na ďalšom ostrove – Novej Guinei – Janko s poznal napríklad pestrofarebné vtáky **rajky** s dlhým perím, aj **jaštera varana**. Takmer sa zrazil s obrovským hadom **pytónom,** ktorý svojou zelenou kožou splýval s lístím stromu a visel z konára dolu hlavou až po zem. Porozprával sa i s **ježurou dlhonosou**, podobajúcou sa na nášho ježka. A tých **korytnačiek**, čo tam videl plávať!

Pokiaľ ide o živočíchov vo vode, najviac ich videl vo *Veľkej koralovej bariére.* Je to súčasný div sveta. V tomto morskom parku sa pohybujú tisíce druhov malých i veľkých rýb, mäkkýšov a hviezdic. Jednou z najväčších rýb je **raja manta**. Plutvy má ako obrovské vejáre, ktoré majú až sedem metrov. Zato štíhly **morský koník** nemeria ani pol metra**. Korytnačka kareta** sa Jankovi zo všetkých korytnačiek páčila najviac. Najväčší cicavec na svete**, veľryba** sa k nemu správala tiež priateľsky. V dospelosti dorastie až na tridsať metrov a váži sto ton. Ani **dugong morský**, nazývaný morská krava, nie je malý. Janko spokojný s tým, čo všetko videl a zažil, nakoniec si sadol na jeden z koralových ostrovčekov a zadíval sa na nekonečnú hladinu mora. Hútal, čo podnikne teraz...

Ako sa díval sa na sčerenú hladinu mora, pomyslel si:

„Musí ju pohládzať môj kamarát vetrík, inak by sa nevlnila“, hovoril si. Nemýlil sa. Vetrík akoby ho počul, z ničoho nič sa ozval:

„Zostáva ti len jediný, čiže šiesty kontinent – **Antarktída**. Odtiaľto máš k nemu oveľa bližšie ako z domu. Ak chceš, hneď ťa tam prenesiem“, zašveholil vetrík a čakal, čo na to povie Janko.

„Tak dobre“, povedal nahlas. „Ale budeš mi tam nablízku, však̆že? Vieš, keby som potreboval pomoc.“

„Neboj sa, keď ti bude zima zaveziem ťa naspäť, do samotného stredu staručkej Európy“, ubezpečil Janka.

Len čo to dopovedal, zdvihol Janka na svoj chrbát a poďho ponad Indický oceán do **zeme večného ľadu a snehu.**

Na Antarktíde nikdy nevystúpi teplota nad nulu, po celý rok je tam mráz až niekoľko desiatok stupňov. Počas niekoľkých mesiacov roka tam vôbec nesvieti slniečko. Pevninu pokrýva **ľadovec,** ktorý má hrúbku vyše dvoch kilometrov. V takýchto krutých prírodných podmienkach dokáže žiť iba málo zvieratiek. Najmä **tučniaky**, veľmi milé zvieratká, ktoré

vyzerajú, akoby na bielom tele nosili čierny frak. Chodia po pobreží na dvoch nohách a vo vode obratne plávajú. S nimi sa Janko navystrájal, keď skákali z ľadovca do mora a vyskakovali z neho naspäť. Museli sa ponáhľať, vo vode totiž na nich číhali veľké **tulene.** V studených vodách blízko južného pólu Zeme vydržia ešte **veľryby** a vo vzduchu lietajú **čajky** a **albatrosy**.

Na šiestom kontinente nikto z ľudí nebýva natrvalo, nepatrí nikomu a zároveň všetkým. Striedajú sa tam vedeckí pracovníci na výskumných staniciach, ktorí zbierajú poznatky o prírode, čo je na osoh celému ľudstvu. Jankovi sa práve toto najviac páčilo**: Že sa rôzne národy dohodli, že budú aspoň na jednom kontinente spolupracovať bez zbraní, chrániť tamojšiu prírodu i zvieratká, správať sa mierumilovne a pomáhať si.**

Nakoniec to nebolo na Antarktíde také zlé, ako si myslel. Zima síce tam bola poriadna, ale mal hrejivý pocit, že ľudia sa vedia i v ťažkých podmienkach dobre znášať a pomáhať si. A že sa dobre správajú i ku zvieratkám. „Nuž, všade sa dá žiť a všade je dobre, ale najlepšie je predsa len doma!“

Hlavná časť:

1. *Dopĺňanie predkreslenej mapy Austrálie a Antarktídy súvisiacimi obrázkami*

Z motivačného textu som vybrala najdôležitejšie pojmy – názvy typických rastlín, zvierat, etnika, miest a pamiatok pre danú krajinu. V texte sú zvýraznené tmavou farbou. V prílohe sú tieto pojmové obrázky, ktoré si môžeme vytlačiť, prekopírovať podľa potreby alebo aj zalaminátovať, kvôli ľahšej manipulácii a dlhšej trvácnosti. Obrázky si nastrihám, aby deti mohli s nimi pracovať. Na veľký „ plagátový“ papier nakreslím obrysy kontinentu, o ktorom sme si rozprávali, príslušnou farbou podľa olympijských kruhov. Pripravím ho na koberec, vedľa neho položím lepidlo, obrázky a vytlačené pojmy. Po prečítaní motivačného príbehu si zaspievame s deťmi časť piesne „Naša Zem je guľatá“. Potom upriamim pozornosť detí na obrysy kontinentu a obrázky, ktoré sú pred nimi. Rozprávame sa s deťmi o tom, aký tvar má tento kontinent, na čo sa im podobá, atď. Poprosím deti, aby si vybrali obrázok(podľa počtu detí a obrázkov) a prilepili ho na papier. Ostatné deti hádajú, čo je na obrázku. Učiteľka pojem nalepí pod obrázok. Činnosť opakujeme, kým nemáme nalepené všetky obrázky. Kontrolnými otázkami sledujeme záujem detí o danú aktivitu.

Doplnkové edukačné činnosti:

1. *Ťažký náklad- pohybová aktivita*

Pomôcky: polievková lyžica, pingpongová loptička

Postup: Rozprávali sme sa, že kengury nosia svoje bábätká vo vaku. Je to veľká zodpovednosť a starostlivosť mamičky o svoje dieťa. Aj my, keď niečo veľmi krehké

prenášame, dávame si pozor, aby nám to nespadlo. Dnes si budeme precvičovať našu šikovnosť. Rozostavíme sa do dvoch družstiev, ktoré stoje vedľa seba.

Družstvá stoja v zástupoch. Učiteľ pred každým družstvom nakreslí čiaru, ktorá je vzdialená od družstva približne päť metrov. Prvý člen družstva v každom družstve má na lyžičke pingpongovú loptičku. Na povel vyjde rýchlejšou chôdzou po čiaru, ktorá je nakreslená na zemi. Na čiare sa dieťa pomaly otočí tak, aby mu loptička z lyžice nespadla a opäť sa vráti k svojmu družstvu. Podá lyžičku s pingpongovou loptičkou ďalšiemu nasledujúcemu dieťaťu a ono samé sa postaví na koniec zástupu. Opakujeme dovtedy, kým sa nevystriedajú všetky deti.

2. *Kaktus- modelovanie*

Pomôcky: modelovacia hmota, špáradlá, sušené slamienky, podložky

Postup: Dnes si urobíme kaktusy, ktoré rastú aj na suchej púšti. Pre niektoré zvieratá je to jedným zo zdrojov vody, keď sú veľmi smädné. Každé dieťa dostane hrudu modelovacej hmoty alebo cesta. Učiteľ najskôr ukáže deťom, ako sa dá taký kaktus vymodelovať. Dole je ho potrebné trochu rozšíriť, aby lepšie stál na podložke alebo v papierovom kvetináči. Prichystáme si namaľované aj nenamaľované špáradlá (pred prácou s hlinou si ich s deťmi pripravíme). Deti ich zapichujú do tela kaktusu ako ostne. Z farebných úlomkov špáradiel (alebo sušených slamienok) zhotovia kaktusom pekné, nápadité kvety.

3. *Oblečme sa v zime- práca s vlnou*

Pomôcky: makety zimného oblečenia, výkresy s obrysmi postáv, farebné bavlnky, vlna, flís, lepidlo, nožnice, štetec, handrička na ruky

Postup: Deti individuálne alebo v dvojiciach si vyberú výkresy s obrysmi postáv a pomocou makiet obkresľujú oblečenie pre postavy. Keď majú postavy obkreslené oblečenie, deti si nachystajú kúsky vlny. Potom si zoberú štetec, namáčajú ho do lepidla a tenkú vrstvu lepidla nanesú na tú plochu výkresu, kde budú lepiť vlnu alebo bavlnky. Oblečenie postáv deti vytvárajú podľa vlastnej fantázie. Môžu obrysy oblečenia najprv oblepiť alebo priamo lepiť do vnútra oblečenia. Učiteľ pri práci dáva s deťmi pozor na manipuláciu s lepidlom a nožnicami.

4. *Krajina Hádankovo- logická hra*

Pomôcky: bez pomôcok

Postup: Učiteľ kladie deťom hádanky, na ktoré deti odpovedajú, napr.:

- V povetrí lieta, leží na zemi, na strom si sadá, ale vták to nie je. Čo je to? (Sneh).
- Neje a nepije, bez farbičiek maľuje. (Mráz).

- Prišla k nám potvora, nazrela do dvora, na každom kolíčku nechala trošičku. Čo je to? (Zima).

Po chvíli sa môžu deti pridať s kladením hádaniek a to takým spôsobom, že jedno z detí kladie ostatným hádanku pomocou slov alebo pantomímy. Hádanky by mali byť o zime, Antarktíde a živote v nej. Dieťa, ktoré uhádne, v ďalšom kole kladie otázku. Je lepšie, aby sa dieťa pred položením otázky najprv poradilo s učiteľom.

Záver: Na záver si s deťmi ešte raz zopakujeme nejakú hádanku o zime, vyhodnotíme práce detí a vyložíme ich na výstavku pre rodičov. Využijem metódy pochvaly a povzbudenia, rozdáme srdiečka do vreciek podľa zásluhy.

7 Záverečná fáza projektu

Na konci týždňa si vyhodnotíme spolu s deťmi týždenný projekt *Deti sveta*. Pomocou riadeného rozhovoru a otázok zhodnotíme, ako deti vnímali takúto formu edukačných aktivít, čo sa im páčilo, čo ich najviac zaujalo, ako sa im pracovalo a spolupracovalo s kamarátmi a s pani učiteľkou. Počas celého týždňa vystavujeme práce detí aj na chodbe, kde si ich môžu pozrieť a ohodnotiť aj rodičia. Na základe ich spätnej väzby a reakcií detí môžeme ďalej uvažovať nad podobnými projektmi aj do budúcnosti. Deti môžeme na konci týždňa odmeniť malým darčekom, napríklad kľúčenkou v tvare glóbusu, aby im v pamäti utkveli aktivity spojené s danou tematikou.

ZÁVER

V uvedenom učebnom zdroji sme sa pokúsili vytvoriť ucelený týždenný projekt v rámci multikultúrnej výchovy detí predškolského veku. Snažili sme sa zozbierať a navrhnúť také edukačné hry a aktivity, pomocou ktorých by deti hravou a nenásilnou formou spoznávali jednotlivé kontinenty, ich charakteristické znaky, prírodu, ľudí, kultúru...

Veríme, že uvedený učebný zdroj pomôže pedagogickým pracovníkom v materských školách vo vzdelávaní všetkých detí a v zapájaní detí z marginalizovaných rómskych komunít do edukačných aktivít. Myslíme si, že uvedené aktivity povedú deti k spolupráci, tolerancii a k empatii.

Zoznam bibliografických odkazov

VARGOVÁ, M. *Multikultúrna výchova a jej aplikácia v predprimárnom vzdelávaní*, 2012. ISBN 978-80-8084-916-0

HOLUB, M. *Spoznávame kontinenty,*2013. Zo súkromného archívu a s láskavým dovolením autora

Internetové zdroje:

príloha A : http://www.abcmaterskeskoly.sk/

príloha B-H: www.geocaching.com

www.vivo.sk

www.nahuby.sk

www.mundo.cz

www.pixabay.com

www.genius.com

http://sk.wikipedia.org/wiki/Gorila_n%C3%AD%C5%BEinn%C3%A1

www.zoopraha.cz

Zoznam príloh

Príloha A: Obrázky farieb, obrysov a etník jednotlivých kontinentov
Príloha B: Obrázky Afriky
Príloha C: Obrázky Južnej Ameriky
Príloha D: Obrázky Severnej Ameriky
Príloha E: Obrázky Európy
Príloha F: Obrázky Ázie
Príloha G: Obrázky Austrálie
Príloha H: Obrázky Antarktídy
Príloha I: Pojmy Afriky
Príloha J: Pojmy Južnej Ameriky
Príloha K: Pojmy Severnej Ameriky
Príloha L: Pojmy Európy
Príloha M: Pojmy Ázie
Príloha N: Pojmy Austrálie
Príloha O: Pojmy Antarktídy

Príloha A: Obrázky farieb, obrysov a etník jednotlivých kontinentov

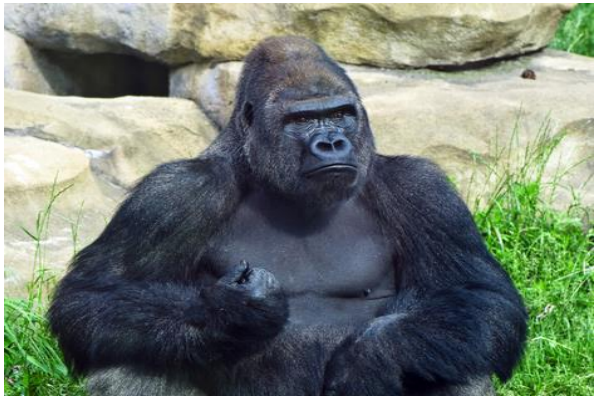

Príloha B: Obrázky Afriky

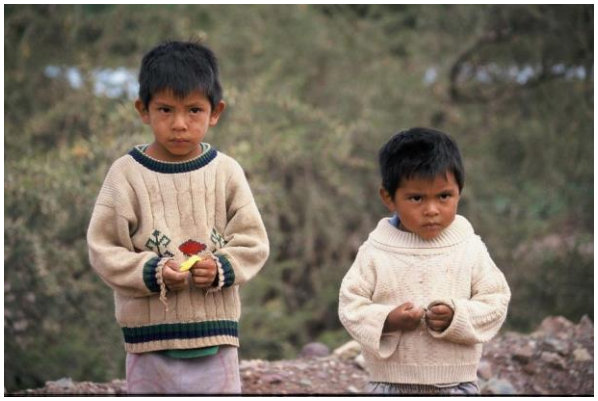

Príloha C: Obrázky Južnej Ameriky

Príloha D: Obrázky Severnej Ameriky

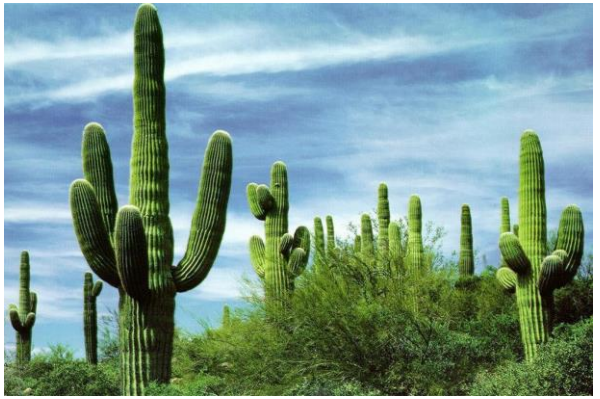

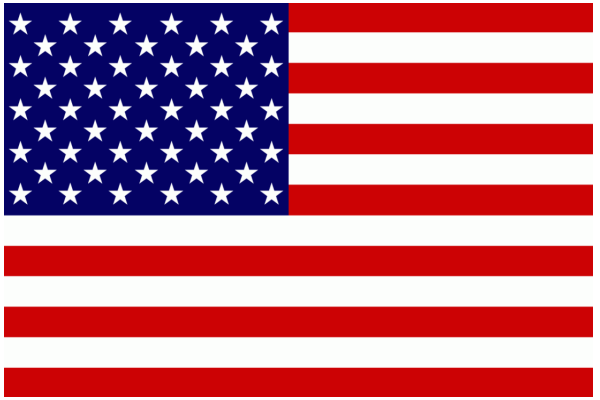

Príloha E: Obrázky Európy

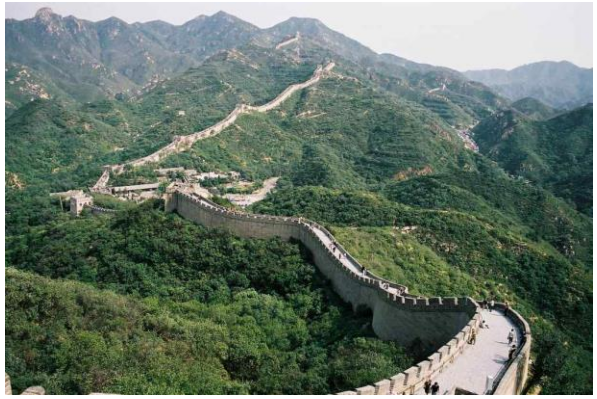

Príloha F: Obrázky Ázie

Príloha G: Obrázky Austrálie

Príloha H: Obrázky Antarktídy

Príloha I: Pojmy Afriky

ČERNOCH	NOSOROŽEC	ZEBRA
PALMA	OPICA	HROCH
PYRAMÍDY	GORILA	KROKODÍL

ŤAVA	LEV	ŽIRAFA
SLON		

Príloha J: Pojmy Južnej Ameriky

INDIÁNI	VODNÉ KVETY	VEĽRYBA
ANDY	OPICA	ANAKONDA
AMAZONKA	JAGUÁR	VEĽKÝ PAVÚK

OVCE	TULENE	

Príloha K: Pojmy Severnej Ameriky

KORDILIERY	TULEŇ	KANADSKÝ RYS
INDIÁNI	JAVOR	SOB
TUNIAK	NEW YORK	ĽADOVÝ MEDVEĎ

BIELY KAMZÍK	BIZÓN	KAKTUS
ŠTRKÁČ	KOJOT	VLAJKA USA
ŠKORPIÓN	PUMA ČIERNA	MEDVEĎ

Príloha L: Pojmy Európy

BOCIAN	VOLAVKA	RYBY
RAK	SLÁVIK	KŘDEĽ VTÁKOV
DETI Z EURÓPY	LASTOVIČKA	OROL

MLOK	ZAJAC	JELEŇ
VYDRA	BAŽANT	SRNKA
BOBOR	ŽABA	VEVERIČKA

DIVIAK	MEDVEĎ	KAMZÍK
VLK	RYS	LÍŠKA

Príloha M: Pojmy Ázie

ČÍNSKY MÚR	KOBRA	SIBÍRSKY TIGER
DETI Z ÁZIE	ŽERIAV BIELY	ORANGUTAN
SOPKA	SLON	CHAMELEÓN

JAČMEŇ	BREZA	JEDLIČKA
RYŽA	ZEMIAKY	SMREK
MEDVEDÍK PANDA	PŠENICA	DUB

ŤAVA	MEDVEĎ HNEDÝ	MEDVEĎ BIELY

Príloha N: Pojmy Austrálie

VEĽRYBA	RAJA MANTA	PYTÓN
DUGONG MORSKÝ	MORSKÝ KONÍK	JEŽURA DLHONOSÁ
DETI Z AUSTRÁLIE	KORYTNAČKA KARETA	KORYTNAČKA

DELFÍN	JAŠTER VARAN	VTÁKOPYSK
PAPAGÁJ	PAPAGÁJ KAKAPO	KROKODÍL
HATÉRIA	PAPAGÁJ KIVI	AGAMA GOLIERIKATÁ

KALOŇ OKULIARNATÝ	EUKALYPTUS	KAKADU
KENGURA	OVCE	EMU
KOALA	VEVERIČKA	

Príloha O: Pojmy Antarktídy

TUČNIAKY	VEĽRYBA	ĽADOVEC
ČAJKA	ALBATROS	TULENE